

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/80/2005

POLACY O EUROPEJSKIEJ KONSTYTUCJI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ 2005

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
22 października 2004 roku

- W społeczeństwie utrzymuje się bardzo duże poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej. W kwietniu do zwolenników obecności Polski w UE zalicza się 77% ankietowanych, a 15% to jej przeciwnicy.
- W ciągu ostatnich dwóch miesięcy dość wyraźnie zmniejszył się odsetek osób zapowiadających udział w referendum zatwierdzającym europejską konstytucję. W lutym zamierzało głosować 66% ankietowanych, a obecnie 58% składa takie deklaracje. W lutowym sondażu pewnych swego uczestnictwa w referendum było 42% badanych, obecnie zaś tylko 34%.
- Spadkowi deklaracji udziału w referendum towarzyszy zmniejszenie się społecznego poparcia dla przyjęcia europejskiej konstytucji. W ciągu ostatnich dwóch miesięcy - od lutego do kwietnia - grupa jej zwolenników zmalała z 64% do 56%, natomiast liczba przeciwników wzrosła z 7% do 15%.
- Osoby zamierzające głosować w referendum za przyjęciem europejskiej konstytucji tłumaczą swoją decyzję przede wszystkim poparciem dla członkostwa Polski w UE (47%). Badani zapowiadający głosowanie za jej odrzuceniem jako główny powód podają przekonanie, że zawiera ona rozwiązania niekorzystne dla Polski (44%).
- Tylko 13% ogółu Polaków uważa, że ma wystarczającą wiedzę, aby podjąć właściwą decyzję w referendum zatwierdzającym konstytucję europejską. Jako niewystarczający określa stan swojej wiedzy 78% badanych. Jednocześnie większość respondentów (61%) sądzi, że aby podjąć właściwą decyzję w tym referendum, należy znać zapisy zawarte w zatwierdzanym dokumencie. Co czwarty ankietowany (26%) sądzi natomiast, że do podjęcia odpowiedniej decyzji w tej kwestii wystarczą opinie osób kompetentnych, do których ma się zaufanie.

Wydarzenia ostatnich tygodni, związane przede wszystkim ze śmiercią Jana Pawła II, a wcześniej z bardzo wyraźnymi już symptomami rozpoczynającej się kampanii przed wyborami prezydenckim i parlamentarnymi oraz z działalnością sejmowych komisji śledczych, sprawiły, że kwestia europejskiej konstytucji pozostawała nieco w cieniu zainteresowania mediów i polityków. Tymczasem być może już jesienią Polacy będą musieli podjąć w referendum decyzję w tej kwestii. Po raz kolejny już zapytaliśmy¹ naszych respondentów o ich udział i sposób głosowania w referendum, motywy poparcia lub odrzucenia europejskiej konstytucji oraz wiedzę na temat treści tego dokumentu.

POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ

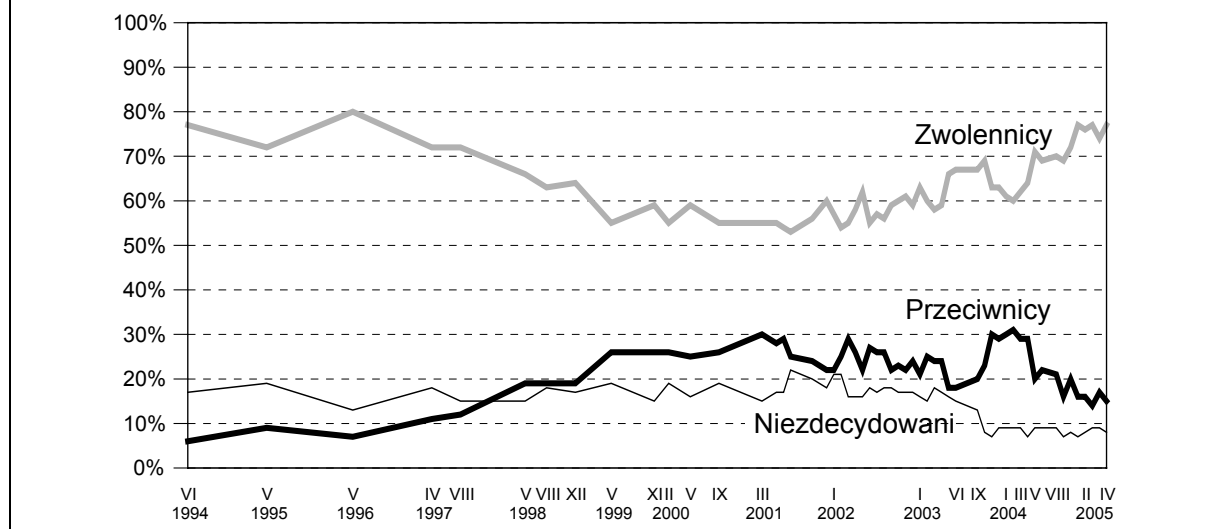
W społeczeństwie utrzymuje się bardzo duże poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Po nieznacznym (3-punktowym) spadku w marcu, obecnie powróciło ono do poziomu z lutego tego roku. Do zwolenników obecności Polski w UE zalicza się obecnie 77% ankietowanych, a 15% to jej przeciwnicy.

Tabela 1

Stosunek do integracji wśród ogółu badanych	Wskazania respondentów według terminów badań																			
	2003					2004												2005		
	VI	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VIII	IX	X	XI	XII	II	III	IV	
	w procentach																			
Zwolennicy	67	67	69	63	63	61	60	62	64	71	69	70	69	72	77	76	77	74	77	
Przeciwnicy	18	20	23	30	29	30	31	29	29	20	22	21	21	20	16	16	14	17	15	
Niezdecydowani	15	13	8	7	9	9	9	9	7	9	9	9	10	8	7	8	9	9	8	

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (179) przeprowadzono w dniach 1-2 i 9-10 kwietnia 2005 roku na liczącej 1100 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. STOSUNEK DO INTEGRACJI WŚRÓD OGÓŁU BADANYCH

Spółeczne poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej wyraźnie dominuje we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Jego zwolennicy przeważają także we wszystkich potencjalnych elektoratach.

Należy zwrócić uwagę, że mała liczebność sympatyków partii lewicowych (SLD i SdPI), a także zwolenników UW i PSL w badanej próbie poważnie utrudnia analizy ich opinii, w tym także ich postaw wobec integracji i konstytucji europejskiej. W związku z tym dane dotyczące zwolenników tych partii prezentujemy z zastrzeżeniem, że należy je traktować bardzo ostrożnie, gdyż mogą one nie być w pełni reprezentatywne dla ogółu sympatyków tych ugrupowań.

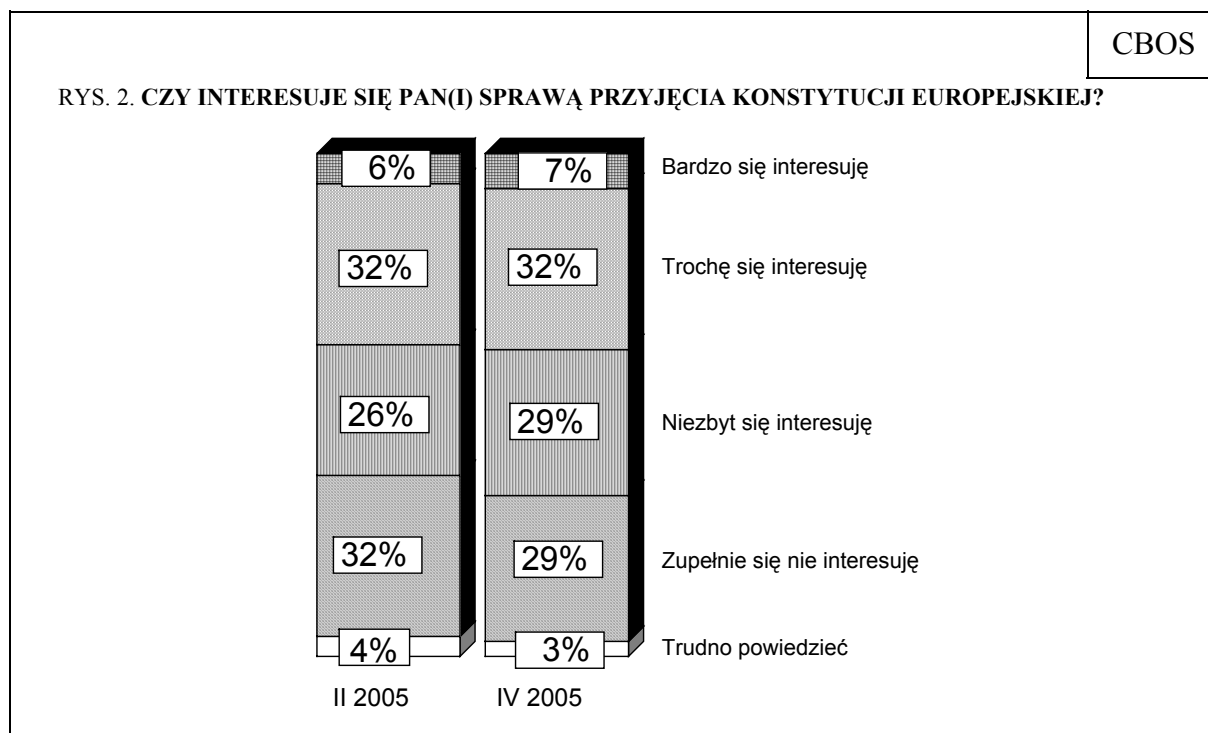
Tabela 2

Potencjalne elektoraty	Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej		
	zwolennicy	przeciwnicy	niezdeterminowani
	w procentach		
SdPI*	100	0	0
SLD*	100	0	0
PO	93	7	0
PSL*	89	11	0
UW*	87	13	0
PiS	85	13	2
Samoobrona	69	25	6
LPR	57	35	8

* Dane dotyczące tych elektoratów należy traktować ze szczególną ostrożnością ze względu na ich niewielkie liczebności w badanej próbie

ZAINTERESOWANIE PRZYJĘCIEM KONSTYTUCJI EUROPEJSKIEJ

Spoleczne zainteresowanie kwestią przyjęcia europejskiej konstytucji jest nadal niewielkie - deklaruje je niespełna dwie piąte Polaków (39%), w tym tylko 7% ogółu badanych określa swoje zainteresowanie jako duże. Niezbyt zainteresowanych i zupełnie niezainteresowanych jest 58% respondentów.

Zainteresowanie sprawą zatwierdzenia europejskiej konstytucji częściej deklarują mężczyźni (45%) niż kobiety (34%). Spośród cech społeczno-demograficznych najistotniejsze znaczenie dla zainteresowania tą kwestią ma jednak wykształcenie. Przyjęciem konstytucji interesuje się większość badanych z wykształceniem wyższym (60%), około dwóch piątych z wykształceniem średnim (41%) i zasadniczym zawodowym (39%) oraz niewiele więcej niż co czwarty badany z wykształceniem podstawowym (27%). Zależność między wykształceniem i dochodami powoduje, że do grona osób stosunkowo najczęściej deklarujących zainteresowanie sprawą konstytucji europejskiej należą także respondenci najlepiej sytuowani - o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1200 zł (62%).

Spośród grup społeczno-zawodowych deklaracje zainteresowania sprawą przyjęcia traktatu konstytucyjnego najczęściej wyrażają prywatni przedsiębiorcy (59%) oraz kadra

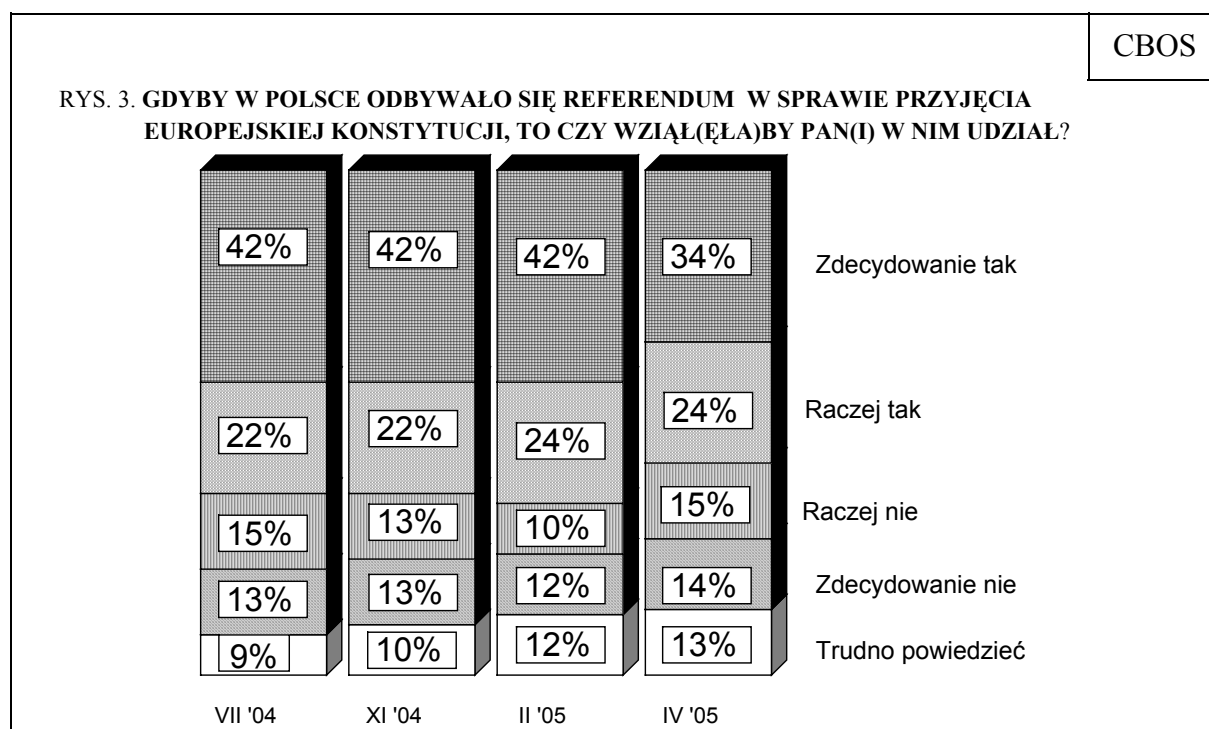
kierownicza i inteligencja (53%). Wśród biernych zawodowo uwagę tej kwestii najczęściej poświęcają uczniowie i studenci (58%).

Sprawą przyjęcia konstytucji europejskiej w nieco większym niż przeciętnie stopniu interesują się zarówno badani identyfikujący się z prawicą (50%), jak i deklarujący lewicowe poglądy polityczne (49%).

Z analiz wynika, że zainteresowanie kwestią przyjęcia konstytucji europejskiej częściej deklarują zwolennicy członkostwa Polski w Unii Europejskiej (44%) niż jego przeciwnicy (26%). Jednak również wśród osób popierających obecność naszego kraju w tej organizacji przeważa brak zainteresowania tą kwestią (niezbyt zainteresowanych i zupełnie niezainteresowanych jest 54% z nich).

POPARCIE DLA PRZYJĘCIA KONSTYTUCJI EUROPEJSKIEJ

W ciągu ostatnich dwóch miesięcy wyraźnie zmniejszył się odsetek osób zapowiadających udział w referendum zatwierdzającym konstytucję. W lutym zamierzało głosować dwie trzecie ankietowanych (66%), obecnie zaś 58% składa takie deklaracje. Zmniejszenie się zainteresowania udziałem w referendum jest tym bardziej znaczące, że wyraża się w spadku odsetka osób pewnych swego uczestnictwa w głosowaniu: w lutym było ich 42%, obecnie tylko 34%.

Udział w referendum nieco częściej zapowiadają mężczyźni (65%) niż kobiety (52%). Najistotniejsze znaczenie dla zainteresowania głosowaniem w tej sprawie ma jednak wykształcenie - im jest ono niższe, tym mniej liczny zapowiadany udział w referendum. Głosować zamierza 89% badanych z wykształceniem wyższym, ponad dwie trzecie (68%) - z wykształceniem średnim, ponad połowa (52%) mających wykształcenie zasadnicze zawodowe i dwie piąte (40%) najslabiej wykształconych. Deklaracje udziału w referendum są także tym częstsze, im wyższe dochody badanych. Jednak zależność między sytuacją materialną a zapowiadaniem udziałem w referendum ma najprawdopodobniej charakter wtórny wobec związku między wykształceniem a deklaracjami w tej kwestii.

W grupach społeczno-zawodowych uczestnictwo w głosowaniu w sprawie europejskiej konstytucji najczęściej zapowiadają przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (83%) oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla (81%), a wśród biernych zawodowo - uczniowie i studenci (82%).

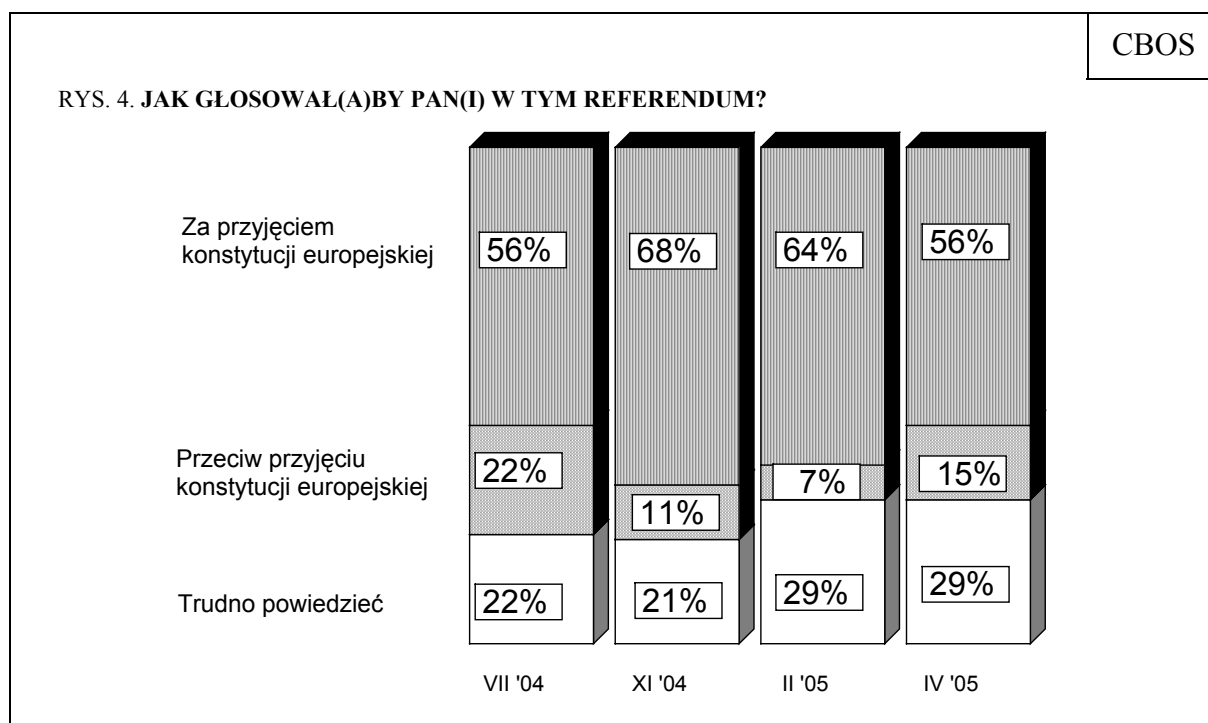
Niemal równie często zamierzają głosować osoby o poglądach prawicowych (70%), centrowych (69%) i lewicowych (66%).

Zainteresowanie udziałem w referendum w sprawie przyjęcia europejskiej konstytucji wiąże się ze stosunkiem do integracji. Chęć głosowania w tej sprawie deklaruje dwie trzecie zwolenników członkostwa Polski w Unii Europejskiej (67%) i niespełna dwie piąte jej przeciwników (39%). Można się zatem spodziewać, że - podobnie jak w referendum akcesyjnym - udział w referendum zatwierdzającym europejską konstytucję wezmą przede wszystkim zwolennicy obecności Polski w zjednoczonej Europie.

Spadkowi deklaracji udziału w referendum towarzyszy zmniejszenie się społecznego poparcia dla przyjęcia europejskiej konstytucji. W ciągu ostatnich dwóch miesięcy grupa jej zwolenników zmalała z 64% do 56% i jest taka sama jak w lipcu 2004 roku. Jednocześnie liczba jej przeciwników wzrosła od lutego do kwietnia br. z 7% do 15%. Zmniejszenie poparcia dla konstytucji przy utrzymującej się wysokiej akceptacji członkostwa Polski w UE świadczy o postępującym różnicowaniu się postaw wobec tych kwestii.

Trudno przesądzać, co jest przyczyną dość wyraźnego spadku zainteresowania udziałem w referendum i zmniejszenia się poparcia dla konstytucji w ciągu ostatnich dwóch miesięcy. Można przypuszczać, że miał na to wpływ termin realizacji badania, który zbiegł się ze śmiercią Jana Pawła II i żałobą narodową po jego odejściu. Brak w konstytucji

odniesienia do chrześcijańskich korzeni Europy, którego wprowadzenie było wcześniej uznawane przez Polaków za kwestię ważną, choć nie decydującą, mógł obecnie nabrać większego znaczenia dla oceny tego dokumentu i gotowości dla jego poparcia w głosowaniu. Na zmniejszenie zainteresowania udziałem w referendum i spadek poparcia dla konstytucji mogły mieć także wpływ informacje o kontrowersjach, jakie budzi ten dokument we Francji, i coraz bardziej prawdopodobnej możliwości jego odrzucenia w referendum, które odbędzie się w tym kraju 29 maja.

Deklaracje dotyczące sposobu głosowania w ewentualnym referendum w sprawie europejskiej konstytucji są związane ze stosunkiem do członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Większość zwolenników obecności Polski w tej organizacji zamierza poprzeć przyjęcie tego dokumentu, natomiast większość jej przeciwników, o ile w ogóle będzie uczestniczyć w referendum, zapowiada głosowanie za jego odrzuceniem.

Tabela 3 DEKLARACJE POTENCJALNYCH UCZESTNIKÓW REFERENDUM

Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej	Jak głosował(a)by Pan(i) w tym referendum?		
	Za przyjęciem konstytucji europejskiej	Przeciw przyjęciu konstytucji europejskiej	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zwolennicy	62	9	29
Przeciwnicy	10	60	30
Niezdecydowani	29	40	31

Niechęć znacznej części przeciwników członkostwa Polski w Unii Europejskiej do udziału w referendum zatwierdzającym unijną konstytucję sprawia, że deklaracje poszczególnych grup społeczno-demograficznych dotyczące głosowania za przyjęciem lub odrzuceniem tego dokumentu są stosunkowo mało zróżnicowane. We wszystkich analizowanych grupach przewagę mają osoby zamierzające poprzeć europejską konstytucję. Stosunkowo największe znaczenie dla decyzji głosujących ma ich światopogląd - orientacja polityczna oraz religijność mierzona uczestnictwem w praktykach religijnych. Za przyjęciem konstytucji relatywnie najczęściej chcą głosować osoby niebiorące udziału w praktykach religijnych (71% potencjalnych uczestników referendum z tej grupy), najrzadziej zaś - praktykujący kilka razy w tygodniu (50%). Ponadto poparcie dla tego dokumentu znacząco częściej deklarują osoby o orientacji lewicowej (73%) niż badani o poglądach prawicowych (48%).

Zwolennicy przyjęcia konstytucji europejskiej przeważają niemal we wszystkich potencjalnych elektoratach, z wyjątkiem LPR. Najwięcej osób zamierzających poprzeć konstytucję w referendum jest wśród sympatyków UW, SdPI i SLD.

Tabela 4 DEKLARACJE POTENCJALNYCH UCZESTNIKÓW REFERENDUM

Potencjalne elektoraty	Jak głosował(a)by Pan(i) w tym referendum?		
	Za przyjęciem konstytucji europejskiej	Przeciw przyjęciu konstytucji europejskiej	Trudno powiedzieć
	w procentach		
UW*	92	8	0
SdPI*	88	4	8
SLD*	82	0	18
PSL*	63	18	19
Samoobrona	49	16	35
PO	47	10	43
PiS	43	25	31
LPR	33	47	20

* Dane dotyczące tych elektoratów należy traktować ze szczególną ostrożnością ze względu na ich niewielkie liczebności w badanej próbie

MOTYWY GŁOSOWANIA ZA I PRZECIW PRZYJĘCIU KONSTYTUCJI EUROPEJSKIEJ

Z układu motywów głosowania za przyjęciem europejskiej konstytucji wynika, że poparcie dla tego dokumentu ma dosyć wątle podstawy i w niewielkim stopniu jest oparte na przesłankach merytorycznych. Jest to rezultat przede wszystkim pewnego rodzaju konsekwencji w myśleniu na temat europejskiej integracji wyrażającej się w przekonaniu, że poparcie konstytucji jest logicznym następstwem decyzji o przystąpieniu do Unii Europejskiej.

Osoby zamierzające głosować w referendum za przyjęciem europejskiej konstytucji tłumaczą swoją decyzję przede wszystkim poparciem dla członkostwa Polski w UE (47%). Prawie co czwarty zwolennik zatwierdzenia konstytucji (23%) kieruje się w głównej mierze obawą, że jej odrzucenie może mieć negatywne skutki dla Polski. Rzadziej wskazywane są takie motywy, jak nadzieja na poprawę funkcjonowania całej Unii (12%) oraz przekonanie, że dokument ten zawiera rozwiązania korzystne dla Polski (15%).

	CBOS
Dlaczego zamierza Pan(i) głosować <u>za przyjęciem</u> konstytucji europejskiej?	N=361
Ponieważ popieram członkostwo Polski w Unii Europejskiej	47%
Ponieważ jej odrzucenie może mieć niekorzystne skutki dla Polski i jej pozycji w Unii Europejskiej	23%
Ponieważ zawiera ona korzystne dla Polski rozwiązania	15%
Ponieważ poprawi ona funkcjonowanie całej Unii Europejskiej	12%
Inne powody	1%
Trudno powiedzieć	2%

Inna jest logika argumentów wysuwanych przez przeciwników europejskiej konstytucji. Osoby zamierzające głosować w referendum za odrzuceniem konstytucji jako główny powód swojej decyzji podają przekonanie, że zawiera ona rozwiązania niekorzystne dla Polski (44%). Co czwarty przeciwnik zatwierdzenia konstytucji (25%) twierdzi, że przeszkadza mu przede wszystkim brak odniesienia do tradycji chrześcijańskiej. Rzadziej pojawiają się takie powody, jak niezadowolenie z członkostwa Polski w UE (14%) lub nieakceptowanie proponowanego w konstytucji modelu integracji europejskiej (13%).

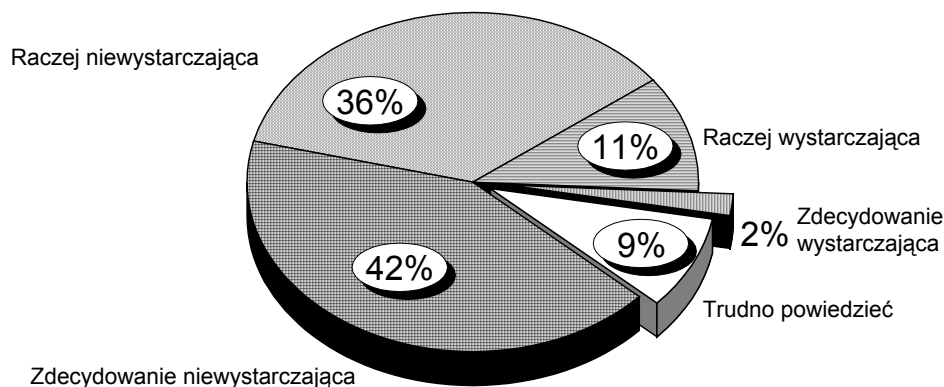
	CBOS
Dlaczego zamierza Pan(i) głosować <u>przeciw przyjęciu konstytucji europejskiej</u> ?	N=96
Ponieważ zawiera ona niekorzystne dla Polski rozwiązania	44%
Ponieważ nie zawiera ona odniesienia do tradycji chrześcijańskiej	25%
Ponieważ w ogóle jestem przeciw członkostwu Polski w Unii Europejskiej	14%
Ponieważ nie podoba mi się proponowany w konstytucji model integracji europejskiej	13%
Inne powody	1%
Trudno powiedzieć	2%

WIEDZA O EUROPEJSKIEJ KONSTYTUCJI

Mimo być może nieodległego już terminu referendum w sprawie przyjęcia europejskiej konstytucji kwestia ta nie jest raczej przedmiotem publicznych debat. Niewiele jest osób, które znają tekst tego dokumentu i potrafiłyby całościowo ocenić skutki jego wprowadzenia w życie. Merytoryczna ocena zawartości tego dokumentu i skutków jego przyjęcia leży z pewnością poza zasięgiem kompetencji przeciętnego obywatela. Niemniej jednak kampania przed referendum powinna nie tylko odwoływać się do emocji głosujących - ich poczucia odpowiedzialności, konsekwencji, nadziei i obaw, ale także w pewnym zakresie dostarczać wiedzy o treściach zawartych w tym dokumencie. Takie są też oczekiwania większości Polaków, którzy mają poczucie, że nie dysponują wiedzą niezbędną do podjęcia decyzji w sprawie europejskiej konstytucji.

Tylko 13% ogółu badanych uważa, że ma wystarczającą wiedzę, aby podjąć właściwą decyzję w referendum zatwierdzającym konstytucję europejską. Jako niewystarczający określa stan swojej wiedzy 78% badanych. Odsetek osób mających - w swojej ocenie - wystarczającą wiedzę o konstytucji jest wśród potencjalnych uczestników referendum w tej sprawie tylko niewiele większy niż wśród ogółu badanych (19%). Niemal równie często zadowoleni ze stanu swojej wiedzy na ten temat są zwolennicy (27%) co przeciwnicy konstytucji (25%). Wśród osób zamierzających głosować, ale niezdecydowanych co do poparcia czy odrzucenia konstytucji, niemal wszyscy (98%) określają swoją wiedzę na ten temat jako niewystarczającą.

RYS. 5. CZY UWAŻA PAN(I), ŻE PANA(I) WIEDZA NA TEMAT ZAPISÓW KONSTYTUCJI EUROPEJSKIEJ JEST WYSTARCZAJĄCA CZY TEŻ NIEWYSTARCZAJĄCA DO TEGO, ABY PODJĄĆ WŁAŚCIWĄ DECYZJĘ W REFERENDUM W SPRAWIE PRZYJĘCIA TEGO DOKUMENTU?

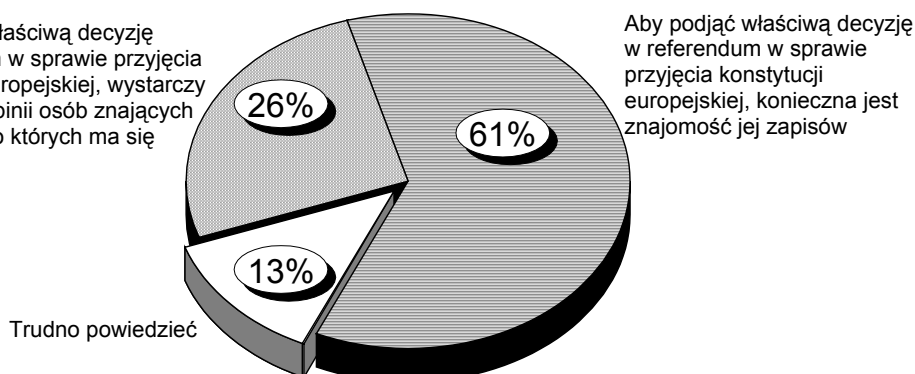

Charakterystyczne, że nawet osoby deklarujące zainteresowanie sprawą przyjęcia europejskiej konstytucji mają w większości poczucie, że ich wiedza o zapisach zawartych w tym dokumencie jest niewystarczająca (71%). Tylko niespełna co czwarty z nich (24%) uważa, że wie wystarczająco dużo na ten temat.

Poczuciu braku wystarczającej wiedzy o europejskiej konstytucji towarzyszy przekonanie większości badanych (61%), że aby podjąć właściwą decyzję w referendum w sprawie przyjęcia tej konstytucji należy znać jej zapisy. Co czwarty ankietowany (26%) sądzi natomiast, że do podjęcia odpowiedniej decyzji w tej sprawie wystarczą opinie osób kompetentnych, do których ma się zaufanie. Przekonanie, że wystarczy oprzeć się na opinii autorytetu, częściej wyrażają osoby zamierzające poprzeć w referendum europejską konstytucję (35%) niż jej przeciwnicy (20%).

RYS. 6. Z KTÓRĄ Z OPINII ZGADZA SIĘ PAN(I) BARDZIEJ?

Aby podjąć właściwą decyzję w referendum w sprawie przyjęcia konstytucji europejskiej, wystarczy polegać na opinii osób znających się na tym, do których ma się zaufanie

Aby podjąć właściwą decyzję w referendum w sprawie przyjęcia konstytucji europejskiej, konieczna jest znajomość jej zapisów

Trudno powiedzieć

POSTRZEGANIE STANOWISK PARTII POLITYCZNYCH W SPRAWIE PRZYJĘCIA EUROPEJSKIEJ KONSTYTUCJI

Mimo iż Polacy cenią sobie samodzielność w myśleniu i mają tendencję do pomniejszania oddziaływania innych na swoje opinie i decyzje, nieuchronnie ich stosunek do europejskiej konstytucji kształtuje się i będzie się kształtował pod wpływem opinii wyrażanych w debacie publicznej m.in. przez partie polityczne. Patrząc z drugiej strony, to m.in. partie polityczne są predestynowane do tego, aby przekonywać obywateli do własnych wizji i programów, które w ich ocenie będą najlepsze dla kraju i dla społeczeństwa. To one powinny także jasno wypowiedzieć się w sprawie konstytucji europejskiej. Tymczasem opinie najważniejszych partii politycznych w tej kwestii są nieznane dużej części polskiego społeczeństwa. Mniej więcej połowa badanych nie potrafi powiedzieć, jakie stanowiska zajmują poszczególne partie polityczne w sprawie przyjęcia europejskiej konstytucji. W dużej mierze niewiedzę tę można oczywiście tłumaczyć stosunkowo niewielkim zainteresowaniem społecznym traktatem konstytucyjnym, ale częściowo także niejasnym i nieopartym wyraźnymi argumentami określeniem swoich stanowisk w tej kwestii przez same partie.

Z opinii osób, które określiły stosunek poszczególnych ugrupowań politycznych do konstytucji europejskiej, wynika, że za przyjęciem tego dokumentu w najbardziej wyraźny sposób opowiadają się partie lewicowe, przede wszystkim SLD, ale także UP i SdPi.

W odczuciu społecznym europejską konstytucję popierają również UW i PO. Nieco więcej wątpliwości budzi stosunek do tego dokumentu PiS oraz PSL - przeważa jednak opinia, że także te partie chciałyby zatwierdzenia eurokonstytucji. Jako raczej przeciwnie jej przyjęciu postrzegane są natomiast Samoobrona i LPR.

Tabela 5

Jakie stanowisko w sprawie europejskiej konstytucji zajmują najważniejsze partie polityczne w Polsce?	Zdecydowanie popiera przyjęcie europejskiej konstytucji	Raczej popiera przyjęcie europejskiej konstytucji	Raczej jest przeciwny (a,e) przyjęciu europejskiej konstytucji	Zdecydowanie jest przeciwny (a,e) przyjęciu europejskiej konstytucji	Trudno powiedzieć
	w procentach				
SLD	28	22	1	1	48
UP	21	25	2	1	52
SdPI	18	25	2	1	53
UW/PD	18	22	2	1	56
PO	12	30	4	2	52
PiS	7	24	13	5	52
PSL	5	24	11	3	57
Samoobrona	2	11	18	18	51
LPR	2	8	17	26	47

Niewielka liczebność elektoratów części wymienionych partii utrudnia analizę percepcji stanowisk poszczególnych ugrupowań w ich elektoratach. Ogólnie można powiedzieć, że jako prokonstytucyjne postrzegają stanowisko popieranego przez siebie ugrupowania wyborcy większości partii politycznych, poczynając od SdPI, a kończąc na PiS. Jako przeciwnie przyjęciu konstytucji określają je zwolennicy LPR. Najwięcej trudności z oceną stosunku swojej partii do eurokonstytucji mają potencjalni wyborcy Samoobrony - niemal tyle samo z nich uważa, że popierane przez nich ugrupowanie opowiada się za przyjęciem tego dokumentu, co sądzi, że jest mu przeciwnie.

Tabela 6

Postrzeganie stanowisk partii politycznych w kwestii przyjęcia konstytucji europejskiej w ich elektoratach*	Popiera eurokonstytucję	Jest jej przeciwny(a,e)	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SdPI**	97	0	3
UW/PD**	77	0	23
PO RP	76	3	21
SLD**	65	0	35
PSL	55	25	20
PiS	48	21	31
Samobrona	28	27	45
LPR	11	49	40

* W zestawieniu pominięto dane dla elektoratu UP ze względu na znikomą liczbę badanych deklarujących poparcie dla tej partii

** Dane należy traktować z dużą ostrożnością ze względu na niewielką liczbę badanych deklarujących poparcie dla tych ugrupowań

W ostatnich dwóch miesiącach dość wyraźnie zmniejszyło się zainteresowanie udziałem w referendum w sprawie przyjęcia unijnej konstytucji. Gdyby referendum odbywało się w tym miesiącu, to jego wyniki nie byłyby wiążące dla parlamentu, gdyż najprawdopodobniej nie wzięłoby w nim udziału wymagane 50% uprawnionych do głosowania. Wprawdzie ponad połowa ogółu badanych zamierza głosować, jednak już tylko co trzeci jest pewny swego udziału w referendum. Wysokiej frekwencji nie wróży także niewielkie społeczne zainteresowanie konstytucją oraz dość powszechnie odczuwany brak wiedzy o treści tego dokumentu.

Pomimo utrzymującego się wysokiego społecznego poparcia dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej, w ostatnim okresie dość wyraźnie zmniejszyła się liczba zwolenników europejskiej konstytucji. Oznacza to, że postawy wobec integracji i wobec konstytucji zaczynają się różnicować. Wprawdzie akceptacja obecności Polski w Unii jest obecnie najistotniejszym motywem poparcia konstytucji w referendum, jednak może wkrótce przestać być przesłanką wystarczającą do głosowania za przyjęciem eurokonstytucji, zwłaszcza jeśli zostanie ona wcześniej odrzucona w referendum w którymś z państw członkowskich Unii.

Opracowała
Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy osobiście popiera Pan(i) członkostwo Polski w Unii Europejskiej czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?

(%)

	Popieram	Jestem temu przeciwny (a)	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	77	15	8	1100
Płeć				
Mężczyźni	80	14	5	523
Kobiety	75	16	10	577
Wiek				
18-24 lat	84	13	2	171
25-34	81	15	3	209
35-44	81	13	6	176
45-54	77	18	5	229
55-64	78	14	9	134
65 lat i więcej	63	15	22	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	73	17	10	399
Miasto do 20 tys.	77	15	9	136
20-100 tys.	84	11	5	215
101-500 tys.	75	16	9	211
501 tys.i więcej mieszk.	82	15	2	139
Wykształcenie				
Podstawowe	65	17	17	318
Zasadnicze zawodowe	76	17	8	279
Średnie	85	14	1	383
Wyższe	90	9	2	120
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	88	10	2	68
Prac.umysł.niż.szczebła	94	6	0	112
Pracownicy fiz.- umysł.	86	13	1	84
Robotnicy wykwalifikowani	81	14	5	98
Robotnicy niewykwalifik.	65	29	6	50
Rolnicy	70	21	9	58
Pracujący na własny rach.	78	22	0	27
Bierni zawodowo				
Renciści	72	14	14	122
Emeryci	69	14	16	231
Uczniowie i studenci	88	11	1	67
Bezrobotni	75	19	6	129
Gospodynie domowe i inni	66	23	11	54
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	90	7	3	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	81	15	3	83
sekt. pryw. poza rolnict.	82	17	1	209
prywatnym gosp. rolnym	75	19	6	57
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	74	18	8	163
301-500	79	15	6	197
501-900	78	15	7	257
901-1200	84	13	3	85
Powyżej 1200 zł	92	7	1	69
Ocena własnych war. mater.				
Złe	66	22	12	375
Średnie	81	12	7	445
Dobre	87	10	3	278
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	65	22	13	110
Raz w tygodniu	78	16	7	555
1-2 razy w miesiącu	75	15	10	173
Kilka razy w roku	84	9	6	178
W ogóle nie uczestniczy	82	14	4	81
Poglądy polityczne				
Lewica	80	16	3	138
Centrum	85	11	4	304
Prawica	80	17	3	321
Trudno powiedzieć	67	16	17	334

Tabela 2. Czy interesuje się Pan(i) sprawą przyjęcia konstytucji europejskiej?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	39	58	3	1100
Płeć				
Mężczyźni	45	52	3	523
Kobiety	34	63	3	577
Wiek				
18-24 lat	38	59	3	171
25-34	38	59	2	209
35-44	40	59	2	176
45-54	44	54	2	229
55-64	41	53	6	134
65 lat i więcej	31	62	7	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	32	63	5	399
Miasto do 20 tys.	38	59	3	136
20-100 tys.	42	56	2	215
101-500 tys.	41	54	4	211
501 tys. i więcej mieszk.	49	51	0	139
Wykształcenie				
Podstawowe	27	66	6	318
Zasadnicze zawodowe	39	58	2	279
Średnie	41	57	2	383
Wyższe	60	37	2	120
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	53	45	2	68
Prac. umysł. niż. szczebla	45	54	1	112
Pracownicy fiz.- umysł.	35	63	2	84
Robotnicy wykwalifikowani	37	63	0	98
Robotnicy niewykwalifik.	33	65	2	50
Rolnicy	31	64	5	58
Pracujący na własny rach.	59	37	4	27
Bierni zawodowo				
Renciści	36	58	6	122
Emeryci	35	59	6	231
Uczniowie i studenci	58	40	2	67
Bezrobotni	40	57	3	129
Gospodynie domowe i inni	20	76	4	54
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	46	53	1	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	40	57	3	83
sekt. pryw. poza rolnict.	39	60	1	209
prywatnym gosp. rolnym	43	55	2	57
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	35	61	3	163
301-500	34	63	3	197
501-900	39	58	3	257
901-1200	46	53	1	85
Powyżej 1200 zł	62	37	1	69
Ocena własnych war. mater.				
Złe	35	61	4	375
Średnie	41	54	4	445
Dobre	40	58	2	278
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	42	56	2	110
Raz w tygodniu	38	59	3	555
1-2 razy w miesiącu	38	59	3	173
Kilka razy w roku	40	55	6	178
W ogóle nie uczestniczy	40	57	2	81
Poglądy polityczne				
Lewica	49	47	3	138
Centrum	41	56	3	304
Prawica	50	49	1	321
Trudno powiedzieć	22	72	6	334

Tabela 3. Gdyby w Polsce odbywało się referendum w sprawie przyjęcia europejskiej konstytucji, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nim udział?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	24	15	14	13	1100
Płeć						
Mężczyźni	37	28	13	12	11	523
Kobiety	31	21	18	16	14	577
Wiek						
18-24 lat	27	36	18	9	11	171
25-34	30	33	16	9	11	209
35-44	37	25	15	11	12	176
45-54	42	20	9	14	14	229
55-64	39	18	17	18	9	134
65 lat i więcej	28	12	19	24	17	181
Miejsce zamieszkania						
Wieś	25	25	20	15	15	399
Miasto do 20 tys.	33	23	19	14	11	136
20-100 tys.	34	28	14	15	10	215
101-500 tys.	39	24	11	13	14	211
501 tys. i więcej mieszk.	53	18	8	11	11	139
Wykształcenie						
Podstawowe	21	19	21	22	17	318
Zasadnicze zawodowe	31	21	17	15	15	279
Średnie	39	29	12	10	10	383
Wyższe	58	31	7	2	3	120
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	57	26	3	8	6	68
Prac. umysł. niż. szczebla	53	28	9	2	9	112
Pracownicy fiz.- umysł.	27	39	12	13	9	84
Robotnicy wykwalifikowani	30	26	13	12	19	98
Robotnicy niewykwalifik.	30	17	24	14	15	50
Rolnicy	25	28	16	19	11	58
Pracujący na własny rach.	46	15	22	9	8	27
Bierni zawodowo						
Renciści	30	18	17	19	15	122
Emeryci	32	14	18	22	14	231
Uczniowie i studenci	31	51	15	3	0	67
Bezrobotni	32	20	18	13	17	129
Gospodynie domowe i inni	17	28	22	19	14	54
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	48	28	7	4	13	151
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	43	31	8	11	8	83
sekt. pryw. poza rolnict.	33	27	17	11	11	209
prywatnym gosp. rolnym	32	30	17	13	8	57
Dochoady na jedną osobę						
Do 300 zł	28	25	22	14	11	163
301-500	28	26	14	16	15	197
501-900	38	24	12	16	11	257
901-1200	42	27	11	12	8	85
Powyżej 1200 zł	62	23	11	0	4	69
Ocena własnych war. mater.						
Złe	34	19	14	20	14	375
Średnie	31	26	17	12	15	445
Dobre	40	29	15	9	6	278
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	37	13	18	19	13	110
Raz w tygodniu	32	27	17	10	13	555
1-2 razy w miesiącu	32	28	14	14	12	173
Kilka razy w roku	37	23	12	16	13	178
W ogóle nie uczestniczy	40	18	11	24	6	81
Poglądy polityczne						
Lewica	45	21	10	13	11	138
Centrum	38	31	13	11	7	304
Prawica	43	27	13	10	8	321
Trudno powiedzieć	17	17	22	21	22	334

Tabela 4. Jak głosował(a)by Pan(i) w tym referendum?
 1 - Za przyjęciem konstytucji europejskiej;
 2 - Przeciw przyjęciu konstytucji europejskiej

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	56	15	29	641
Płeć				
Mężczyźni	59	16	24	338
Kobiety	53	13	34	303
Wiek				
18-24 lat	55	17	29	107
25-34	54	14	32	132
35-44	51	13	36	110
45-54	58	15	27	144
55-64	65	14	21	76
65 lat i więcej	58	18	24	72
Miejsce zamieszkania				
Wieś	59	12	29	201
Miasto do 20 tys.	69	11	20	76
20-100 tys.	55	18	27	133
101-500 tys.	46	17	37	133
501 tys.i więcej mieszk.	56	17	27	99
Wykształcenie				
Podstawowe	59	17	24	128
Zasadnicze zawodowe	66	12	23	146
Średnie	50	17	33	260
Wyższe	55	13	33	106
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	49	7	45	57
Prac.umysł.niż.szczebla	54	18	29	90
Pracownicy fiz.- umysł.	54	17	29	56
Robotnicy wykwalifikowani	64	15	21	55
Robotnicy niewykwalifik.	62	32	6	23
Rolnicy	69	2	28	31
Pracujący na własny rach.	41	22	37	17
Bierni zawodowo				
Renciści	56	19	26	59
Emeryci	63	13	24	107
Uczniowie i studenci	54	18	28	54
Bezrobotni	52	14	34	67
Gospodynie domowe i inni	49	11	40	25
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	60	17	23	115
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	51	17	31	61
sekt. pryw. poza rolnictw.	54	13	33	126
prywatnym gosp. rolnym	64	11	25	35
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	62	15	23	87
301-500	52	14	34	107
501-900	51	22	28	158
901-1200	62	7	30	59
Powyżej 1200 zł	68	11	21	58
Ocena własnych war. mater.				
Złe	52	19	29	197
Średnie	55	14	31	251
Dobre	62	12	26	192
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	50	32	19	56
Raz w tygodniu	52	15	33	328
1-2 razy w miesiącu	58	13	29	103
Kilka razy w roku	64	12	24	106
W ogóle nie uczestniczy	71	8	21	47
Poglądy polityczne				
Lewica	73	7	19	91
Centrum	61	13	27	212
Prawica	48	23	29	223
Trudno powiedzieć	52	9	39	115

Tabela 5. Czy uważa Pan(i), że Pana(i) wiedza na temat zapisów konstytucji europejskiej jest wystarczająca czy też niewystarczająca do tego, aby podjąć właściwą decyzję w referendum w sprawie przyjęcia tego dokumentu?

(%)

	Wystarczająca	Niewystarczająca	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	13	78	8	1098
Płeć				
Mężczyźni	16	76	8	522
Kobiety	10	81	9	576
Wiek				
18-24 lat	19	75	6	171
25-34	12	82	6	209
35-44	11	85	4	176
45-54	15	80	5	228
55-64	15	78	7	133
65 lat i więcej	7	70	23	181
Miejsce zamieszkania				
Wies	11	78	11	399
Miasto do 20 tys.	9	81	11	135
20-100 tys.	15	78	6	215
101-500 tys.	14	78	8	210
501 tys.i więcej mieszk.	18	77	4	139
Wykształcenie				
Podstawowe	11	72	17	318
Zasadnicze zawodowe	14	78	8	278
Średnie	14	82	4	382
Wyższe	16	83	1	120
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	15	85	0	68
Prac.umysł.niż.szczebla	19	77	4	112
Pracownicy fiz.- umysł.	19	79	2	84
Robotnicy wykwalifikowani	12	84	4	98
Robotnicy niewykwalifik.	25	67	8	50
Rolnicy	6	87	7	58
Pracujący na własny rach.	14	86	0	27
Bierni zawodowo				
Renciści	8	79	13	122
Emeryci	10	74	16	230
Uczniowie i studenci	18	77	5	67
Bezrobotni	13	76	11	129
Gospodynie domowe i inni	11	82	7	54
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	13	82	4	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	20	76	4	83
sekt. pryw. poza rolnict.	17	81	2	209
prywatnym gosp. rolnym	9	88	4	57
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	16	80	5	162
301-500	13	77	10	197
501-900	12	81	7	257
901-1200	16	77	8	85
Powyżej 1200 zł	25	72	3	69
Ocena własnych war. mater.				
Złe	12	79	10	374
Średnie	12	79	9	444
Dobre	17	77	6	278
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	10	82	8	110
Raz w tygodniu	12	80	8	555
1-2 razy w miesiącu	17	73	10	173
Kilka razy w roku	14	79	8	177
W ogóle nie uczestniczy	16	75	9	81
Poglądy polityczne				
Lewica	18	76	6	138
Centrum	16	79	5	304
Prawica	16	80	4	320
Trudno powiedzieć	6	77	17	334

Tabela 6. Z którą z opinii zgadza się Pan(i) bardziej?
 1 - Aby podjąć właściwą decyzję w referendum w sprawie przyjęcia konstytucji europejskiej, konieczna jest znajomość zapisów zawartych w tym dokumencie; 2 - Aby podjąć właściwą decyzję w referendum w sprawie przyjęcia konstytucji europejskiej, wystarczy polegać na opinii osób, znających się na tym, do których ma się zaufanie

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	61	26	13	1100
Płeć				
Mężczyźni	62	28	10	523
Kobiety	61	24	15	577
Wiek				
18-24 lat	79	17	4	171
25-34	68	25	7	209
35-44	63	25	12	176
45-54	62	27	11	229
55-64	55	33	12	134
65 lat i więcej	41	28	31	181
Miejsce zamieszkania				
Wies	52	28	21	399
Miasto do 20 tys.	61	31	8	136
20-100 tys.	64	28	8	215
101-500 tys.	69	21	10	211
501 tys.i więcej mieszk.	74	19	7	139
Wykształcenie				
Podstawowe	44	28	28	318
Zasadnicze zawodowe	57	32	11	279
Średnie	76	19	5	383
Wyższe	73	25	2	120
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	76	23	2	68
Prac.umysł.niż.szczebla	78	18	4	112
Pracownicy fiz.- umysł.	70	23	6	84
Robotnicy wykwalifikowani	67	26	6	98
Robotnicy niewykwalifik.	64	21	15	50
Rolnicy	50	22	28	58
Pracujący na własny rach.	72	25	2	27
Bierni zawodowo				
Renciści	50	30	20	122
Emeryci	45	32	23	231
Uczniowie i studenci	79	17	4	67
Bezrobotni	64	28	8	129
Gospodynie domowe i inni	59	26	15	54
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	72	23	5	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	71	22	7	83
sekt. pryw. poza rolnict.	71	22	7	209
prywatnym gosp. rolnym	56	23	22	57
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	60	30	10	163
301-500	60	28	12	197
501-900	60	28	12	257
901-1200	65	29	7	85
Powyżej 1200 zł	72	24	5	69
Ocena własnych war. mater.				
Złe	56	28	16	375
Średnie	61	25	14	445
Dobre	69	24	7	278
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	61	23	16	110
Raz w tygodniu	61	25	14	555
1-2 razy w miesiącu	63	26	12	173
Kilka razy w roku	63	26	12	178
W ogóle nie uczestniczy	62	31	7	81
Poglądy polityczne				
Lewica	62	29	9	138
Centrum	70	24	6	304
Prawica	65	30	6	321
Trudno powiedzieć	50	22	28	334